HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a noua)

16 septembrie 2020*

„Trimitere preliminară – Libera circulație a capitalurilor – Dreptul societăților – Acțiuni admise la tranzacționare pe piața reglementată – Societate de investiții financiare – Reglementare națională care stabilește o plafonare a participației la capitalul anumitor societăți de investiții financiare – Prezumție legală de concertare”

În cauza C-339/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Înalta Curte de Casație și Justiție (România), prin decizia din 20 februarie 2018, primită de Curte la 25 aprilie 2019, în procedura

SC Romenergo SA,

Aris Capital SA

împotriva

Autorității de Supraveghere Financiară,

CURTEA (Camera a noua),

compusă din domnul S. Rodin, președinte de cameră, doamna K. Jürimäe (raportoare) și domnul N. Piçarra, judecători,

avocat general: domnul M. Campos Sánchez-Bordona,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru SC Romenergo SA și Aris Capital SA, de C. C. Vasile, C. Secrieru și M. Strîmbei, avocați;

– pentru guvernul român, inițial de E. Gane, L. Lițu și C.-R. Canțăr, în calitate de agenți, ulterior de E. Gane și L. Lițu, în calitate de agenți;

– pentru guvernul neerlandez, de J. M. Hoogveld și M. Bulterman, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de H. Støvlbæk, L. Malferrari, J. Rius și L. Nicolae, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: româna.

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 63-65 TFUE coroborate cu articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2004/25/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind ofertele publice de cumpărare (JO 2004, L 142, p. 12, Ediție specială, 17/vol. 2, p. 44), precum și cu articolul 87 din Directiva 2001/34/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 28 mai 2001 privind admiterea valorilor mobiliare la cota oficială și informațiile care trebuie publicate cu privire la aceste valori mobiliare (JO 2001, L 184, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 4, p. 43).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între SC Romenergo SA (denumită în continuare „Romenergo”) și Aris Capital SA (denumită în continuare „Aris Capital”), pe de o parte, și Autoritatea de Supraveghere Financiară (România) (denumită în continuare „ASF”), pe de altă parte, în legătură cu o cerere de anulare a articolului 2 alineatul (3) litera j) din Regulamentul Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 1/2006 privind emitenții și operațiunile cu valori mobiliare *(Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr.°312 bis din 6 aprilie 2004, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1/2006”) și a deciziilor administrative adoptate de ASF în privința acestor societăți.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2004/25

3 Considerentele (2), (6), (18) și (20) ale Directivei 2004/25 au următorul cuprins:

„(2) Este necesar să se protejeze interesele deținătorilor de valori mobiliare ale societăților care intră sub incidența dreptului unui stat membru, atunci când aceste societăți fac obiectul unor oferte publice de cumpărare sau al unor schimbări de control și cel puțin o parte a valorilor lor mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată a unui stat membru.

[…]

(6) Pentru a fi eficiente, este necesar ca normele referitoare la ofertele publice de cumpărare să fie flexibile și adaptabile noilor realități care apar și, în consecință, să prevadă posibilitatea unor excepții și derogări. Cu toate acestea, pentru orice normă sau excepție stabilită sau orice derogare acordată, este necesar ca autoritățile de control să se conformeze anumitor principii generale.

[…]

(18) În vederea consolidării efectului util al dispozițiilor existente în materie de liberă tranzacționare a valorilor mobiliare ale societăților prevăzute de prezenta directivă și de liberă exercitare a dreptului de vot, este important ca structurile și mecanismele de apărare prevăzute de aceste societăți să fie transparente și să facă periodic obiectul unui raport prezentat adunării generale a acționarilor.

[…]

(20) Toate drepturile speciale pe care statele membre le dețin la societăți ar trebui examinate în cadrul liberei circulații a capitalurilor și al dispozițiilor pertinente din tratat. Drepturile speciale pe care statele membre le dețin în societăți și care sunt prevăzute de dreptul intern privat sau public ar trebui exceptate de la norma neutralizării restricțiilor, în cazul în care sunt compatibile cu tratatul."

4 Articolul 2 din directiva menționată prevede:

„(1) În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

(a) «ofertă publică de cumpărare» sau «ofertă» înseamnă o ofertă publică (cu excepția unei oferte făcute de însăși societatea în cauză) adresată deținătorilor de valori mobiliare ale unei societăți pentru achiziționarea tuturor acestor valori mobiliare sau a unei părți dintre ele, indiferent dacă oferta este obligatorie sau voluntară, cu condiția să urmărească sau să aibă ca obiectiv preluarea controlului societății în cauză în conformitate cu legislația internă;

(b) «societate în cauză» înseamnă societatea ale cărei valori mobiliare fac obiectul unei oferte;

(c) «ofertant» înseamnă orice persoană fizică sau juridică, de drept public sau privat, care face o ofertă;

(d) «persoane care acționează în mod concertat» înseamnă persoanele fizice sau juridice care cooperează cu ofertantul sau cu societatea în cauză pe baza unui acord, formal sau tacit, verbal sau scris, care urmărește preluarea controlului societății în cauză sau eșecul ofertei;

[…]

(2) În sensul alineatului (1) litera (d), persoanele controlate de o altă persoană în sensul articolului 87 din Directiva [2001/34] sunt considerate persoane care acționează în mod concertat cu această altă persoană și unele cu altele."

Directiva 2001/34

5 Articolul 87 din Directiva 2001/34 prevede:

„(1) În sensul prezentului capitol, «întreprindere controlată» reprezintă orice întreprindere în care o persoană fizică sau juridică:

(a) deține majoritatea drepturilor de vot ale acționarilor sau ale asociaților; sau

(b) are dreptul de a numi sau revoca majoritatea membrilor organismului administrativ, de conducere sau control și este în același timp acționar sau asociat în întreprinderea respectivă; sau

(c) este acționar sau asociat și controlează singur majoritatea drepturilor de vot ale acționarilor sau asociaților, în baza unui acord încheiat cu alți acționari sau asociați ai întreprinderii.

(2) În sensul alineatului (1), drepturile de vot, de numire sau de revocare ale unei întreprinderi-mamă trebuie să includă drepturile oricărei întreprinderi controlate, precum și cele ale oricărei persoane sau entități care acționează în nume propriu, dar în contul întreprinderii-mamă sau în contul oricărei întreprinderi controlate."

Dreptul român

6 Articolul 286[1] din Legea nr. 297/2004 privind piețele de capital (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 571 din 29 iunie 2004), în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumită în continuare „Legea privind piețele de capital”), prevede:

„(1) Orice persoană poate dobândi cu orice titlu sau poate deține, singură ori împreună cu persoanele cu care acționează în mod concertat, acțiuni emise de către societățile de investiții financiare rezultate din transformarea fondurilor proprietății private, dar nu mai mult de 5 % din capitalul social al societăților de investiții financiare.

(2) Exercițiul dreptului de vot este suspendat pentru acțiunile deținute de acționarii care depășesc limitele prevăzute la alineatul (1).

(3) Persoanele menționate la alineatul (1) au obligația ca la atingerea pragului de 5 % să informeze în maximum 3 zile lucrătoare societatea de investiții financiare, [Comisia Națională a Valorilor Mobiliare] și piața reglementată pe care sunt tranzacționate respectivele acțiuni.

(4) În termen de 3 luni de la data depășirii limitei de 5 % din capitalul social al societăților de investiții financiare, acționarii aflați în această situație sunt obligați să vândă acțiunile care depășesc limita de deținere.”

7 Articolul 2 alineatul (1) punctul 22 din această lege definește noțiunea de „persoane implicate” în următorii termeni:

„a) persoane care controlează sau sunt controlate de către un emitent sau care se găsesc sub un control comun;

[…]

c) persoane fizice din cadrul societății emitente care au atribuții de conducere sau control;

[…]”

8 Potrivit articolului 2 alineatul (1) punctul 23 din Legea privind piețele de capital:

„persoane care acționează în mod concertat – două sau mai multe persoane, legate printr-un acord expres sau tacit, pentru a înfăptui o politică comună în legătură cu un emitent. Până la proba contrară, următoarele persoane sunt prezumate că acționează în mod concertat:

a) persoanele implicate;

[…]

c) o societate comercială cu membrii consiliului său de administrație și cu persoanele implicate, precum și aceste persoane între ele;

[…]”

9 Regulamentul nr. 1/2006 prevede:

„În aplicarea articolului 2 alineatul (1) punctul 23 din Legea nr. 297/2004, se prezumă a acționa în mod concertat, până la proba contrarie, următoarele persoane, fără a se limita la acestea:

a) persoane care în derularea unor operațiuni economice utilizează resurse financiare având aceeași sursă sau care provin de la entități diferite care sunt persoane implicate;

[…]

j) persoane care au derulat sau derulează operațiuni economice împreună, cu sau fără legătură cu piața de capital."

Litigiul principal și întrebarea preliminară

10 Romenergo era acționar al SIF Banat Crișana SA (denumită în continuare „Banat Crișana"), o societate de investiții financiare rezultată în urma procesului de privatizare care a avut loc în România și ale cărei acțiuni se tranzacționează pe piața de capital, și deținea o participație de 4,55498 % din drepturile de vot aferente acțiunilor acestei din urmă societăți. Ulterior, Romenergo a transmis în integralitate către Aris Capital acțiunile pe care le deținea la societatea menționată.

11 La 18 martie 2014, ASF a adoptat deciziile nr. A/209, A/210 și A/211 (denumite în continuare, împreună, „deciziile administrative în litigiu"), potrivit cărora:

– acționarii XV, YW, ZX, Romenergo, Smalling Limited și Gardner Limited sunt prezumați că acționează în mod concertat în ceea ce privește Banat Crișana, în conformitate cu prevederile articolului 2 alineatul (1) punctul 22 literele (a) și (c) și punctul 23 literele (a) și (c) din Legea privind piețele de capital coroborate cu prevederile articolului 2 alineatul (3) litera j) din Regulamentul nr. 1/2006;

– SC Depozitarul Central SA are obligația să dispună măsurile necesare pentru a înregistra în evidențele sale suspendarea exercitării drepturilor de vot pentru acțiunile emise de Banat Crișana ce depășesc 5 % din drepturile de vot și care sunt deținute de XV, YW, ZX, Romenergo, Smalling Limited și Gardner Limited;

– Consiliul de administrație al [Banat Crișana] are obligația să adopte măsurile necesare astfel încât grupul format din acționarii XV, YW, ZX, Romenergo, Smalling Limited și Gardner Limited, care sunt prezumați că acționează în mod concertat, să nu mai poată exercita drepturile de vot aferente poziției deținute cu nerespectarea articolului 286^1 alineatul (1) din Legea privind piețele de capital, precum și a articolului 2 alineatul (3) litera j) din Regulamentul nr. 1/2006.

12 Prin urmare, ASF a dispus în sarcina acționarilor menționați mai sus, prezumați a acționa concertat, ca, în termen de 3 luni, să procedeze la vânzarea acțiunilor deținute la Banat Crișana, proporțional, astfel încât acțiunilor lor cumulate să nu depășească pragul de 5 % impus de legislația română.

13 Considerând că deciziile administrative în litigiu erau contrare dreptului Uniunii, Romenergo și Aris Capital au formulat la Curtea de Apel București (România) o acțiune vizând, pe de o parte, validitatea acestor decizii și, pe de altă parte, validitatea articolului 2 alineatul (3) litera j) din Regulamentul nr. 1/2006.

14 În cursul procedurii desfășurate în fața ASF, apoi în fața Curții de Apel București, reclamantele din litigiul principal au susținut că dispozițiile naționale în cauză încalcă, printre altele, dispozițiile dreptului Uniunii referitoare la libera circulație a capitalurilor. Acestea au arătat de asemenea că

noțiunea de „acțiune concertată”, astfel cum este prevăzută de dreptul Uniunii, nu se aplică decât în contextul unei oferte publice obligatorii, legiuitorul Uniunii prezumând că persoanele care acționează în mod concertat sunt persoanele care sunt controlate sau controlează alte persoane și care, împreună, urmăresc preluarea controlului societății emitente prin derularea ofertei sau eșecul acesteia. Or, articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2004/25 ar institui numai o prezumție în ceea ce privește persoanele controlate de o altă persoană care deține majoritatea drepturilor de vot.

15 Potrivit Romenergo și Aris Capital, dreptul Uniunii nu prevede posibilitatea de a institui o prezumție de acțiune concertată susținută generic de rațiuni „economice” și nu recunoaște existența unei acțiuni concertate atunci când persoanele implicate utilizează în derularea unor operațiuni economice resurse financiare având aceeași sursă sau care provin de la persoane implicate prin intermediul unor entități diferite.

16 La 4 mai 2015, Curtea de Apel București a respins ca neîntemeiată cererea formulată de Romenergo și de Aris Capital. În consecință, reclamantele au declarat recurs la instanța de trimitere.

17 În aceste condiții, Înalta Curte de Casație și Justiție (România) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Prevederile articolului 63 și următoarele TFUE coroborate cu dispozițiile articolului 2 alineatul (2) din Directiva 2004/25 și cu dispozițiile articolului 87 din Directiva 2001/34 trebuie interpretate în sensul că se opun cadrului legislativ național [în cazul de față, dispozițiile articolului 2 alineatul (3) litera j) din Regulamentul […] nr. 1/2006] prin care este instituită o prezumție legală de concertare a deținerilor în cadrul unor societăți ale căror acțiuni sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată și […] care sunt asimilate unor fonduri de investiții alternative (denumite «societăți de investiții financiare – SIF») cu privire la:

– persoane care au derulat sau care derulează operațiuni economice împreună, cu sau fără legătură cu piața de capital, și

– persoane care în derularea unor operațiuni economice utilizează resurse financiare având aceeași sursă sau care provin de la entități diferite care sunt persoane implicate?”

Cu privire la întrebarea preliminară

Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară

18 În observațiile sale, guvernul român exprimă îndoieli cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară, întrucât întrebarea adresată Curții ar privi prezumții de concertare în cadrul anumitor operațiuni economice care nu ar face obiectul litigiului principal și ar fi, prin urmare, ipotetice.

19 În această privință trebuie amintit că revine doar instanței naționale sesizate cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată competența să aprecieze, în raport cu particularitățile cauzei, atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate au ca obiect interpretarea unei norme de drept al Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (Hotărârea din 10 decembrie 2018, Wightman și alții, C-621/18, EU:C:2018:999, punctul 26, precum și jurisprudența citată).

20 Rezultă că întrebările privind dreptul Uniunii beneficiază de o prezumție de pertinență. Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a unei norme a Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau

cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea din 10 decembrie 2018, Wightman și alții, C-621/18, EU:C:2018:999, punctul 27, precum și jurisprudența citată).

21 În speță, din decizia de trimitere reiese că Romenergo și Aris Capital au sesizat instanțele române, printre altele, cu o acțiune împotriva deciziilor administrative în litigiu. Aceste decizii prevăd în esență că drepturile de vot cumulate care depășesc 5 % ale persoanelor prezumate că au acționat în mod concertat, printre care figurează Romenergo și Aris Capital, sunt suspendate și că aceste persoane trebuie să vândă, în termen de trei luni, partea din totalitatea acțiunilor cumulate pe care le dețin la Banat Crișana care depășesc acest plafon de 5 %.

22 Or, întrebările instanței de trimitere privesc în esență conformitatea cu dreptul Uniunii a reglementării române referitoare la plafonarea la 5 % a participației la capitalul unei societăți de investiții financiare cum este cea în discuție în litigiul principal, precizată prin anumite prezumții de concertare. Prin urmare, nu se poate considera că întrebarea adresată este de natură ipotetică pentru motivul că nu ar avea nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal.

23 În consecință, cererea de decizie preliminară este admisibilă.

Cu privire la fond

24 Trebuie să se arate, cu titlu introductiv, în primul rând, că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, este de competența acesteia, în cadrul procedurii de cooperare cu instanțele naționale instituite prin articolul 267 TFUE, să ofere instanței de trimitere un răspuns util, care să îi permită să soluționeze litigiul cu care este sesizată, și că, din această perspectivă, Curtea trebuie, dacă este cazul, să reformuleze întrebarea care îi este adresată [Hotărârea din 5 martie 2020, X (Scutire de TVA pentru consultații telefonice), C-48/19, EU:C:2020:169, punctul 35 și jurisprudența citată].

25 În speță, întrebarea adresată, astfel cum este formulată de instanța de trimitere, privește conformitatea cu dispozițiile Tratatului FUE referitoare la libera circulație a capitalurilor, precum și cu articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2004/25 și cu articolul 87 din Directiva 2001/34 a anumitor prezumții de concertare în cadrul participării la capitalul unei societăți de investiții financiare.

26 Or, pe de o parte, din motivarea cererii de decizie preliminară reiese că problema cu care se confruntă instanța de trimitere privește, în sens mai larg, conformitatea cu dreptul Uniunii a normei privind plafonarea la 5 % a participației la capitalul unei societăți de investiții financiare, iar nu numai prezumțiile de concertare, care, potrivit indicațiilor acestei instanțe de trimitere, doar clarifică această normă. Pe de altă parte, deși articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2004/25, invocat de instanța menționată, prevede o prezumție de concertare, această directivă nu reglementează decât situații născute în cadrul unor oferte publice de cumpărare, ceea ce, având în vedere elementele furnizate de instanța de trimitere și observațiile depuse în fața Curții și sub rezerva unor verificări care trebuie efectuate de instanța de trimitere, nu pare să se întâmple în cauza principală.

27 În al doilea rând, trebuie precizat că dispozițiile Tratatului FUE referitoare la libera circulație a capitalurilor nu se aplică situațiilor pur interne, în care circulația capitalurilor se limitează la interiorul unui singur stat membru. Astfel, revine instanței de trimitere, înainte de orice aplicare a articolului 63 TFUE, sarcina de a verifica dacă în cauza principală există o situație transfrontalieră care implică exercitarea libertății de circulație a capitalurilor în cadrul Uniunii Europene (a se vedea în acest sens Ordonanța din 12 octombrie 2017, Fisher, C-192/16, EU:C:2017:762, punctul 35).

28 În speță, se prezumă că Romenergo, ulterior Aris Capital, acționează în mod concertat cu mai multe societăți stabilite în afara teritoriului român. Astfel, sub rezerva unor verificări care trebuie efectuate de instanța de trimitere, este necesar să se considere că în cauza principală există o asemenea situație transfrontalieră.

29 Prin urmare, prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 63 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unei măsuri naționale care prevede plafonarea la 5 % a participației la capitalul societăților de investiții financiare.

30 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie, în primul rând, să se stabilească dacă o dobândire de participații la capitalul unei societăți de investiții financiare, cum este cea în discuție în litigiul principal, constituie o circulație a capitalurilor în sensul articolului 63 alineatul (1) TFUE.

31 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, această dispoziție interzice în mod general obstacolele în calea circulației capitalurilor între statele membre (Hotărârea din 6 martie 2018, SEGRO și Horváth, C-52/16 și C-113/16, EU:C:2018:157, punctul 61, precum și jurisprudența citată).

32 Întrucât din Tratatul TFUE lipsește definiția noțiunii de „circulația capitalurilor” în sensul articolului 63 alineatul (1) TFUE, Curtea a recunoscut o valoare indicativă Nomenclatorului mișcărilor de capital cuprins în anexa I la Directiva 88/361/CEE a Consiliului din 24 iunie 1988 pentru punerea în aplicare a articolului 67 din [T]ratat[ul] [CE] [(articol abrogat prin Tratatul de la Amsterdam)] (JO 1988, L 178, p. 5, Ediție specială, 10/vol. 1, p. 10). Astfel, Curtea a statuat că constituie circulație a capitalurilor în sensul articolului 63 alineatul (1) TFUE în special investițiile numite „directe”, și anume investițiile sub formă de participații într-o întreprindere prin deținerea de acțiuni care conferă posibilitatea de a participa efectiv la gestiunea și la controlul acesteia (Hotărârea din 22 octombrie 2013, Essent și alții, C-105/12-C-107/12, EU:C:2013:677, punctul 40, precum și jurisprudența citată).

33 Întrucât investițiile directe urmăresc să creeze sau să mențină relații durabile și directe între cel care oferă fondurile și întreprinderea căreia îi sunt destinate aceste fonduri, acționarii trebuie să aibă posibilitatea de a participa efectiv la administrarea societății sau la controlul acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 noiembrie 2011, Comisia/Portugalia, C-212/09, EU:C:2011:717, punctul 43).

34 Astfel, dobândirea de participații la capitalul unei societăți de investiții financiare, cum este cea în discuție în litigiul principal, în special în măsura în care este însoțită de drepturi de vot corespunzătoare procentului acestei dobândiri de participații, intră în sfera noțiunii de „circulația capitalurilor” în sensul articolului 63 alineatul (1) TFUE.

35 În ceea ce privește, în al doilea rând, aspectul dacă o măsură națională care prevede plafonarea la 5 %, a participației într-o astfel de societate de investiții financiare constituie o restricție privind libera circulație a capitalurilor, este necesar să se arate că Curtea a precizat că o măsură națională poate fi calificată drept „restricție” în sensul articolului 63 alineatul (1) TFUE chiar dacă nu stabilește o discriminare sau o distincție formală între persoane în funcție de cetățenia sau de reședința lor ori pe motivul originii capitalurilor lor. Astfel, în vederea unei asemenea calificări, este suficient ca măsura națională în cauză să poată împiedica sau limita dobândirea de acțiuni în întreprinderile vizate sau să poată descuraja investitorii din alte state membre să investească în capitalul acestora (Hotărârea din 23 octombrie 2007, Comisia/Germania, C-112/05, EU:C:2007:623, punctul 19 și jurisprudența citată). Această situație se regăsește în special în cazul unei reglementări naționale care prevede suspendarea drepturilor de vot legate de participații la capitalul anumitor întreprinderi (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 iunie 2005, Comisia/Italia, C-174/04, EU:C:2005:350, punctul 30).

36 Rezultă de asemenea că o măsură națională care prevede o plafonare la 5 % a participației la capitalul unei societăți de investiții financiare are ca efect descurajarea investițiilor care iau forma unei participații într-o întreprindere prin deținerea de acțiuni. Astfel, aceste acțiuni pot da posibilitatea de a

participa efectiv la administrarea și la controlul acestei întreprinderi din moment ce, printre altele, deținerea de acțiuni este asociată unor drepturi de vot proporționale cu părțile sociale deținute. O asemenea măsură națională constituie, așadar, o restricție privind libera circulație a capitalurilor, în sensul articolului 63 alineatul (1) TFUE.

37 În al treilea rând, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, libera circulație a capitalurilor poate fi limitată prin măsuri naționale dacă acestea sunt justificate fie de unul dintre motivele menționate la articolul 65 TFUE, fie de motive imperative de interes general, atât timp cât nu există o măsură de armonizare la nivelul Uniunii care să prevadă măsuri necesare pentru a asigura protecția intereselor legitime vizate (Hotărârea din 23 octombrie 2007, Comisia/Germania, C-112/05, EU:C:2007:623, punctul 72 și jurisprudența citată).

38 În lipsa unei asemenea armonizări, este, în principiu, de competența statelor membre să decidă nivelul la care doresc să asigure protecția unor astfel de interese legitime, precum și modul în care trebuie atins acest nivel. Totuși, acestea nu o pot face decât în limitele trasate de tratat, care impune ca măsurile adoptate să poată garanta realizarea obiectivului urmărit de statele membre și să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea acestuia (Hotărârea din 23 octombrie 2007, Comisia/Germania, C-112/05, EU:C:2007:623, punctul 73 și jurisprudența citată).

39 O măsură națională de plafonare la 5 % a participației la capitalul unei societăți de investiții financiare, cum este cea în discuție în litigiul principal, nu poate fi justificată pe baza unuia dintre motivele prevăzute la articolul 65 TFUE.

40 Într-adevăr, o asemenea măsură nu este cuprinsă în domeniul fiscal, menționat la articolul 65 alineatul (1) litera (a) TFUE, și nici nu urmărește să împiedice încălcările reglementării naționale, astfel încât nu poate fi justificată în temeiul articolului 65 alineatul (1) litera (b) TFUE. Pe de altă parte, conform unei jurisprudențe constante, motivele de ordine publică sau de siguranță publică prevăzute de această din urmă dispoziție nu pot fi invocate decât în cazul unei amenințări reale și suficient de grave care afectează un interes fundamental al societății și, în plus, nu pot servi unor scopuri pur economice (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 iunie 2012, VBV – Vorsorgekasse, C-39/11, EU:C:2012:327, punctul 29 și jurisprudența citată).

41 Prin urmare, trebuie să se stabilească dacă o măsură națională de plafonare la 5 % a participației la capitalul unei societăți de investiții financiare poate fi justificată printr-un motiv imperativ de interes general.

42 În speță, guvernul român arată că societățile de investiții financiare înființate în anul 1996 ca societăți comerciale pe acțiuni au ca unic scop efectuarea de investiții colective prin plasarea resurselor bănești în instrumente financiare lichide și operând pe principiul diversificării riscului și administrării prudențiale. Aceste societăți de investiții financiare ar fi, așadar, organisme de plasament colectiv menite să garanteze investițiile financiare ale populației. În acest sens, gradul mare de dispersie a structurii acționariatelor lor ar trebui să garanteze o protecție a interesului general al tuturor acționarilor fără ca o persoană sau un grup de persoane care acționează în mod concertat să poată prelua controlul deciziilor strategice ale uneia dintre aceste societăți.

43 În această privință este necesar să se arate că voința de a asigura dispersarea acționariatului anumitor societăți de investiții financiare ține de un motiv de natură economică ce nu privește de altfel decât persoanele care dețin acțiuni la astfel de societăți. Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, motivele de natură economică nu pot constitui un motiv imperativ de interes general susceptibilă să justifice o restricție privind libera circulație a capitalurilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 iulie 2010, Comisia/Portugalia, C-171/08, EU:C:2010:412, punctul 71 și jurisprudența citată).

44 În consecință, sub rezerva unor verificări care trebuie efectuate de instanța de trimitere, o măsură națională de plafonare la 5 % a participației la capitalul unei societăți de investiții financiare, cum este cea în discuție în litigiul principal, constituie o restricție privind libera circulație a capitalurilor care nu este justificată nici de unul dintre motivele menționate la articolul 65 TFUE, nici de un motiv imperativ de interes general.

45 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 63 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unei măsuri naționale care prevede plafonarea la 5 % a participației la capitalul unei societăți de investiții financiare dacă această măsură nu este justificată de un motiv imperativ de interes general, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.

Cu privire la limitarea în timp a efectelor hotărârii

46 Guvernul român a solicitat ca, în ipoteza în care Curtea ar statua că o măsură națională cum este cea în discuție în litigiul principal constituie o restricție nejustificată privind libera circulație a capitalurilor, efectele prezentei hotărâri să fie limitate în timp.

47 În această privință, potrivit unei jurisprudențe constante, interpretarea pe care Curtea o dă unei norme de drept al Uniunii în exercitarea competenței pe care i-o conferă articolul 267 TFUE lămurește și precizează semnificația și domeniul de aplicare ale acestei norme astfel cum trebuie sau ar fi trebuit să fie înțeleasă și aplicată de la momentul intrării sale în vigoare. Rezultă că norma astfel interpretată poate și trebuie să fie aplicată de instanță unor raporturi juridice născute și constituite înainte de pronunțarea hotărârii asupra cererii de interpretare, dacă, pe de altă parte, sunt întrunite condițiile care permit sesizarea instanțelor competente cu un litigiu referitor la aplicarea normei respective (Hotărârea din 3 octombrie 2019, Schuch-Ghannadan, C-274/18, EU:C:2019:828, punctul 60 și jurisprudența citată).

48 Curtea poate numai în mod excepțional, în aplicarea principiului general al securității juridice inerent ordinii juridice a Uniunii, să fie pusă în situația de a limita posibilitatea oricărei persoane interesate de a invoca o dispoziție pe care a interpretat-o în scopul de a contesta raporturi juridice stabilite cu bună-credință. Pentru a putea impune o astfel de limitare, este necesară întrunirea a două criterii esențiale, și anume buna-credință a mediilor interesate și riscul unor perturbări grave (Hotărârea din 3 octombrie 2019, Schuch-Ghannadan, C-274/18, EU:C:2019:828, punctul 61 și jurisprudența citată).

49 Mai precis, Curtea nu a recurs la această soluție decât în circumstanțe bine determinate, în special în cazul în care exista un risc de repercusiuni economice grave, cauzate mai ales de numărul mare de raporturi juridice constituite cu bună-credință pe baza reglementării considerate ca fiind în mod legal în vigoare și reieșea că particularii și autoritățile naționale au fost determinați să adopte un comportament neconform cu dreptul Uniunii ca urmare a unei incertitudini obiective și importante privind domeniul de aplicare al normelor de drept al Uniunii, incertitudine la care contribuise eventual însuși comportamentul altor state membre sau al Comisiei Europene (Hotărârea din 3 octombrie 2019, Schuch-Ghannadan, C-274/18, EU:C:2019:828, punctul 62 și jurisprudența citată).

50 Revine însă statului membru care solicită o limitare în timp a efectelor hotărârii sarcina de a prezenta elemente care să demonstreze că există un risc de perturbări grave (a se vedea prin analogie Hotărârea din 14 aprilie 2015, Manea, C-76/14, EU:C:2015:216, punctul 55).

51 Or, în speță, guvernul român se limitează la a afirma că un asemenea risc există întrucât ordinea juridică națională ce rezultă din punerea în aplicare a articolului 286[1] alineatele (2) și (4) din Legea privind piețele de capital este repusă în discuție. Procedând astfel, acest guvern nu demonstrează că

prezenta hotărâre riscă să cauzeze perturbări grave, ci se limitează la a arăta că respectivele dispoziții naționale pot constitui restricții privind libera circulație a capitalurilor, ceea ce ar putea determina instanța națională să le înlăture.

52 În aceste condiții, trebuie să se constate că în prezenta cauză nu s-a menționat niciun element de natură să justifice o derogare de la principiul potrivit căruia o hotărâre de interpretare își produce efectele la data intrării în vigoare a normei interpretate.

53 Prin urmare, nu se impune limitarea în timp a efectelor prezentei hotărâri.

Cu privire la cheltuielile de judecată

54 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a noua) declară:

Articolul 63 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unei măsuri naționale care prevede plafonarea la 5 % a participației la capitalul unei societăți de investiții financiare dacă această măsură nu este justificată de un motiv imperativ de interes general, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.

Semnături